

SOCIALIZACIJA: naučeno delovanje kot družbena bitja, z stikom z družbenim okoljem & interakcijo z drugimi ljudmi – tako se izoblikuje osebnost

Opredelitev in Pomen socializacije:

- ⇒ za socializacijo je potrebna **biološka osnova**
- ⇒ človekovo vedenje: družbeno izoblikovano, naučeni načini vedenja
- ⇒ Lastnosti socializacija: **prilagajanje družbi**, vključevanje vanjo, sprejemanja kulture, z interakcijami se naučimo prevzemati in opravljati **vloge**, oblikovanje specifičnega načina **govora**, **komunikacije**, mišljenja, čustvovanja, vrednotenja, izoblikovanje **osebnosti**
- ⇒ socializacija povezuje različne generacije
- ⇒ **INKULTURACIJA:** vidik sprejemanja kulture z neposrednim/posrednim stikom z drugimi ljudmi
- ⇒ Pomen socializacije:
 - **osebnostni razvoj**, oblikovanje **identiteta** (kako drugi vidijo, sprejemajo posameznika)
 - **reproduciranje/obnavljanje družbe:** posamezniki sprejemajo vrednote, cilje
 - vsaj večina ljudi obnaša na družbeno sprejemljiv način
 - socializacija je tudi **družbeno & kulturno urejanje**
 - ⇒ **Ponotranjanje/Interiorizacija:** posameznik v socializaciji sprejme nekatere dr. vrednote in norme za osebna načela – so usmerjevalci vedenja, ki je v družbi zaželeno in primerno

Vrste socializacije: različno intenzivna

1. **PRIMARNA SOCIALIZACIJA:** razvijejo temelji človekove družbenosti in osebnosti
 - v otroštvu, znotraj primarnih skupin-družine – v zasebnih, intimnih odnosih, čustvena povezanost-močne čustvene vezi med otrokom in starši
 - otrok se nauči načinov primernega ravnanja
 - otrok vzorce ravnanja sprejema kot samoumevne in edino možne (saj je popolnoma odvisen od staršev in ne more sam izbirati)
 - procesi učenja: z posnemanjem, igranjem vlog, identifikacijo z odraslimi
 - sankcije (nagrade/kazni)-spodbudijo želeno vedenje – učinkoviti – so osebni, neformalni

IZOLIRANI/NESOCIALIZIRANI OTROCI:

- nujni so stiki, interakcije z družbenim okoljem, da človek razvije človeške načine vedenja in specifične človeške lastnosti
- osamitev v prvih letih življenja □ zaostalost v kasnejšem učenju govora, osvajanju družbenih veščin
- pomembno je tudi izkazovanje pozornosti odraslih – močna čustva so temelj za kasnejše razvijanje kompleksnega socialnega učenja
- John Bowlby: teorija **maternalne deprivacije:** če nima otrok ljubečih odnosov z materjo/očetom, se pozneje pojavijo resne osebne motnje

George Herbert Mead:

- oblikovanje občutka sebstva v interakciji z ljudmi-to je družbeni proces
- dojenček: ni zmožen postavljati meje med svojim telesom in okoljem
- otrok s posnemavanjem postane družbeno bitje
- PREVZEMANJE VLOG, videti sebe v očeh drugih: otrok sposoben dojemati pričakovanja "pomembnih drugih" in tako usmeriti ravnanje

• **DRUŽBENI JAZ:** sposobnost, da vidimo sebe v očeh drugih, da znamo zadovoljiti želje, potrebe na družbeno sprejemljiv način-znamo predvideti kakšen učinek bo imelo naše ravnanje na druge ljudi (pri 8-9letih)= je zmožnost, da postanejo otroci sposobni dojeti splošne vrednote in norme

- **preskok od "pomembnega drugega" (mami, ati, vrstnik) v "pospolšeni drugi" (splošne družbene vrednote, norme)** (npr.: otrok ne ravna narobe, ker sta mu to rekla mami in ati, ampak ker dojame, da tako zahteva širša družbena perspektiva v sklopu splošnih dr. norm in vrednot-otrok razvije občutek sebstva/razvije družbeni jaz)

2. **SEKUNDARNA SOCIALIZACIJA:** vsaka socializacija po primarni socializaciji

- v poznem otroštvu in adolescenci, drugo okolje, zunaj intimnega, domačega okolja, vključevanje v različne skupine, organizacije

- učenje in prevzemaje novih, drugačnih vlog (npr.:poklicnih vlog)
- spreminjajo se vzorci razumevanja sebe in drugih
- človek ima možnost izbire in primerjave različnih izkušenj –ljudje izbirajo, primerjajo med različnimi družbenimi svetovi

SOCIALIZACIJA ODRASLIH: poznejše socializiranje (vstop v poklic,nove starševske vloge)

⇒ **SOCIALIZACIJA in ŽIVLJENSKI POTEK: v različnih obdobjih posameznikovega življ. je določeno vedenje v družbi različno dojeto**

- socializacijski procesi so povezani z biološkimi, gensko določenimi procesi rasti in razvoja, pešanje življenjskih moči
- Življenjski potek: ker ni mogoče točno določati začetke in konce življ.dob
- **MALDOST:**
 - v modernih družbah so prehodi iz otroštva nejasni (včasih dogodek)
 - priprava na odraslost, podaljšana zaradi daljšega šolanja & daljše ekonomske odvisnosti od družine (tudi brezposelnost mladih)
 - večji razpon med nekaterimi točkami odraščanja: (prej, kasneje\$)
- **individualizacija posameznika:** ni strogih pravil, kaj je tipično za določeno življ.obdobje, ni jasnih prehodov posameznik lahko sam oblikuje življ
- "**patchwork**" = **skrpana, multipla identiteta:** posameznik ne oblikuje več trdnih, stalnih identitet, ampak skozi življ. izoblikuje več identitet

3. **RESOCIALIZACIJA/PONOVA SOCIALIZACIJA:**

Je proces, v katerem se izničijo učinki prejšnje socializacije in sprejmejo nove oblike vedenja, vrednotenja, čustvovanja.

- pri pojavih odklonskega vedenja (kriminalci, narkomani, psih. bolniki, vojaki)
- totalne (Goffman) organizacije
- procesi **akulturacije:** [proces prilagajanja priseljencev v kulturni družbi in kulturne spremembe ob tem] usklajevanje s kako drugo družbo, v katero posameznik ni bil rojen
- prisilna socializacija ne daje vedno družbeno želenih učinkov - ljudje vzgojni zavod doživljajo kot krivico - posledica: odpor do zdravljenja - kasneje ponovno prejšnje vedenjske vzorce
- **stigmatizacija:** resocializirani ljudje so še včasih vedno označeni, zato se težko ponovno vključijo v normalno dr. življ. - to pa spodbuja k prejšnjim vzorcem vedenja

Dejavniki/agensi socializacije: socializacija poteka znotraj družbenega okolja: (posamezniki, skupine, organizacije, institucije, ...)

⇒ nekateri dejavniki imajo kot temeljno družbeno funkcijo prav socializacijo (npr.: družina, šola)

⇒ **pluralnost socializacije:** pomen dejavnikov ni v vseh življ.obdobjih enak, za vse pripadnike

⇒ veliko št. družbenih okolij = večja možnost izbire (med organizacijami) - večja avtonomija - večje tveganje (proces socializacije niso predvidljivi)

1. **DRUŽINA:**

- 1. družbena skupina, kjer otroci pridobivajo 1. izkušnje z drugimi ljudmi (izkušnje so močne - saj je otrok čustveno navezan na ljudi)
- na posameznikov prihodnji status lahko pomembno vpliva družinsko poreklo
- Vplivi na različnost socialnih izkušenj otrok: različna družinska okolja, izobrazba in poklic staršev, okolje v katerem živi družina, navade skrbi, pričakovanja staršev, splošno vzdušje
- družina samo delno pripravi člana na poznejše družbene vloge
- družinski vzgojni stil se liberalizira - ne več brezpogojna avtoriteta
- delovanje staršev kot zagovornikov (kar pa lahko ima tudi negat. posled.)
- **infantilizacija mladih:** mladi ne sprejmejo odgovornosti, odločitve prepuščajo staršem

2. **SKUPINE VRSTNIKOV:**

- tradic.dr.: kot starostne skupine z pravicami in dolžnostmi, prehajajo z obredi v drugo
- otroci oblikujejo vrstniške skupine z drugimi otroki (del dneva preživijo skupaj)
- omogočajo demokratičnost odnosov, možna pogajanja, toga pravila (obleka - izobčenje)
- Pomen: pridobivanje soc. izkušenj: uveljavljati brez zaščite odraslih, možnost primerjave

različnih stališč, vrednot, odnosov, vpliv na oblikovanje stališč

- Tudi kot **subkulturno okolje**, (ki daje velik pomen glasbenemu stilu)

3. ŠOLA:

- šolanje je formaliziran proces, opredeljen z predmeti, snovjo, preverjeni...
- v šoli veljajo formalna in neformalna pravila, nov ritem dela, odnosi...
- otroci se naučijo discipline, točnosti...
- šola daje izkušnjo formalnih neosebnih odnosov

4. MNOŽIČNI MEDIJI:

- na današnjo družbo imajo velik vpliv elektronski in tiskani mediji
- čas od 80. let 20. stol. naprej je čas množičnih medijev

s strukturo programa, sporočenimi vsebinami, načinom prikazovanja realnosti vplivajo na naša stališča

- so del kulture, del vsakdana-s ponujenimi vzorci vedenja oblikujejo kulturo
- medijski pretok informacij, idej vpliva na oblikovanje kulturne identitete
- vplivajo na interakcije družine, vrstnikih skupin (o čem se pogovarjajo, kakšni so vzori)
- oblikujejo tudi preživljanje prostega časa in sooblikujejo življenjski slog
- na eni strani omogočajo pridobivanje informacij, po drugi strani pa je realnost, ki jo prikazujejo medijska konstrukcija

Socializacija in Individualna svoboda:

⇒ družbena okolja, v katera se rodimo, živimo izoblikujejo našo osebnost

⇒ na procese socializacije se različno odzivamo (norm ne sprejememo le togo)

⇒ procesi socializacije nam omogočajo, da se naučimo delovati na družbeno sprejemljiv način □
izoblikujeta se naša individualnost in svoboda (ID, mnenje)

⇒ do katere mere ima posameznik svobodo je odvisno od družbenih, kulturnih, zgodovinskih okoliščin:

• TRADICIONALNE DRUŽBE:

- trdna povezanost med posameznikom in ozko družbeno skupino
- skupina omogoča varnost – v zameno pa zahteva konformnost
- **identiteta prisile:** norme so jasno opredeljene, z kršenjem tvegamo

• MODERNE DRUŽBE:

- kompleksne in heterogene družbe, razvejana družbena delitev dela, veliko skupin, organizacij
- osebna bližina, odprtost skupin
- posameznik ima svobodo izbire (večja možnost oblik. lastne ID)
- toda svoboda vključevanje v skupine je lahko tudi vir tveganja
- **poudarek individualizma, individualne svobode, odgovornosti**
- zahteva se avtonomno odločanje, saj v družbi veljajo: veliko št. skupin, svoboda izbire, ni pripisanega statusa, poudarjanje lastnih dosežkov
- večja fleksibilnost in pluralnost vedenjskih stilov, raznolikost v oblikovanju medsebojnih odnosov, pluralnost družinskih oblik

- ljudje smo pri oblikovanju svojega življenja odvisni od okoliščin in družbenih pogojev-na katere nimamo vpliva, naše življenje ni odvisno le od naše volje

Erich Fromm:

- odnosi v družini so vedno bolj neosebni □ avtoriteta ni več nekdo ampak nekaj: npr.: trg blaga, delovna sila, osebnosti, kapital, ekonomska nujnost, javno mnenje
- tržni mehanizmi zahtevajo neprestano prilagajanje = kar pa zavira razvoj lastne identitete (saj bi ta lahko ovirala takšno prilaganje)
- "Sem takšen kakršnega me želite" (najboljše za tržni mehanizem)
- Moderne družbe s svojim totalnim delovanjem otežujejo oblikovanje lastne identitete